5-a Jaro. N-o 223 APERAS SEMAJNE 10. Januaro 1929

ESPERANTO JE LA SERVO DE L' TUTMONDA PROLETARO

SENNACIULO

OFICIALA ORGANO DE SENNACIECA ASOCIO TUTMONDA

REDAKTEJO: 14, avenue de Corbéra, Paris-12e
Gvidanto: E. Lanti

SIDEJO de Plenum-Komitato de SAT
23, rue Boyer, Paris-20e

ADMINISTREJO: Colmstr. 1, Leipzig O 27
Administranto: R. Lerchner

BELUĜOJ

Dum mia somera oficado en Turkmenistano mi vizitis beluĝojn por studi rason de rapidkurantaj rajdkameloj, kiujn ili alkondukis el sia hejmo.

Ne kontentaj pri farmkondiĉoj je tero en sia malnova loĝloko — Suda Persio, kelkaj beluĝaj gentoj decidis enmigri Sovetan Azion, kie, laŭ onidiroj, la registaro privilegie farmigas parcelojn. Post monata vojaĝo ili atingis sovetian landlimon, dum malluma nokto transiris ĝin kaj deklaris al la loka estraro pri sia deziro kulturi teron kaj bredi hejmbestojn sur sovetia teritorio. Ili ricevis parcelojn ĉe la riveroj Murgab kaj Teĝen. Tio okazis antaŭ kelkaj jaroj.

Mi vizitis aulon[1], kiu troviĝas apud fama Ĝindukuŝa digo ĉe la rivero Murgab. La aulo prezentas aron da primitivaj nigraj tendoj, meze de kiuj staras "ĥana palaco". Korto kun altaj argilaj muroj kaj argilaj konstruoj interne estas tiu palaco. En la aulo ekzistas soveto. Tamen la aŭtoritato de l' ĥano[2], eksa feŭdulo en Persio, restas ankoraŭ alta, kaj fakte li daŭras ĉefi en la gento, kiun li alkondukis ĉi tien. La ĥano havas eĉ korteganojn. Kiam li vizitas urbon, lin akompanas du ĝis kvar junaj beluĝoj, armitaj de kapo ĝis piedoj. Ili postiras kelkpaŝojn post li.

Tial ni alrajdis al la pordego de l' ĥana palaco. Juna armita beluĝo akceptis niajn ĉevalojn kaj invitis nin en la domon. Ni eniris ĉambron kun unu sola fenestreto, sen iu ajn meblaro, kaj eksidiĝis sur tapiŝojn, metitajn sur la tera planko.

La ĥano forestis. Sciigo pri nia alveno traflugis la aulon. La ĉambro tuj pleniĝis de maljunaj beluĝoj, kiuj ankaŭ sidiĝis ĉirkaŭ ni kaj komencis duonvoĉe interŝanĝi siajn impresojn pri ni eŭropanoj. Junuloj ne kuraĝis eniri kaj observis nin elkorte.

Foto de V. N. Kolpakov.

Kerim-ĥan sur kamelo en rusa vestajo

"Kerim-ĥan! Kerim-ĥan!" subite ekflustris la beluĝoj. La babilado ĉesis. Kelkaj beluĝoj eliris korten. Restis nur grizbarbuloj. La ĉambron eniris la ĥano — altkreska, larĝŝultra viro kun flekseblaj membroj, agla nazo kaj potenca mieno sur la vizaĝo. En lia forta staturo esprimiĝis grandega volo.

La ĥano surportis la kutiman beluĝan kostumon: longan ĝis genuoj ĉemizon kaj larĝegan pantalonon el blankneĝa tolo; la piedoj nudaj, polvokovritaj; sur kapo — blanka turbano; ĉe l' orumita zono — revolvero.

Ni interkonatiĝis. Ni parolis pri la celo de nia vizito. La ĥano plezure estas preta fari al ni komplezon. Li ordonas, ke oni montru al ni la plej bonajn kamelojn. Poste sekvis tetrinkado de en Meza Azio ŝatata verda teo kaj manĝado de rostita ŝafido — viktimo de nia vizito.

* * *

Mi ne sukcesis bone konatiĝi kun la vivmaniero de l' beluĝoj. Sed ion mi povas rakonti al SAT-anoj.

Beluĝa virino ne estas egalrajta al viro. Ŝin oni vendas-aĉetas kaj ŝia prezo iafoje superas 1000 rublojn. Tamen en familia vivmaniero la beluĝino estas pli libera ol la turkmena virino. Vizaĝojn ili ne kovre kaŝas, kiel ekzemple la uzbekinoj. Poligamio forestas. Edziĝas beluĝoj nur kun virinoj de sia nacio.

Tiu ĉi antikva bela popolo, kies rasaj trajtoj konservis sian purecon de tempoj Abraamaj kaj Isaakaj, estas tute ne kultura. Analfabeteco estas absoluta. Pri ekzisto de ekstera mondo, krom lokoj, kie ili nomadis, ili eĉ ne suspektas. En stepoj kaj dezertoj ili loĝas dum frosto kaj varmego en siaj mizeraj tendoj. Jarcentoj preterpasis ilin kaj nenion donis, eĉ ne petrolan lampon.

La Turkmenia registaro multon faras por la beluĝoj. Ilia mastrumo estas subtenata per kredito; en auloj komencas funkcii lernejoj, en urboj oni malfermas komunloĝejojn por beluĝaj infanoj.

Tiel ankaŭ ĉi tie la progreso finfine ne plu estas haltigebla, kaj la nova epoko surpremos ankaŭ al tiu popolo sian stampon.

S. Bojev,
Saratova Supera Veterinara Lernejo.

[1] Vilaĝo de mez-aziaj nomadoj.
[2] Ĥano = princo.

DEKJARA DATREVENO

ROZA LUKSEMBURG KAJ KARL LIBKNEĤT

15. Januaro 1919—15. Januaro 1929

Jam pasis dek jaroj... Kaj tamen la doloro pri la malapero de tiuj du grandaj revoluciuloj estas same freŝa kaj same brulanta kiel dum tiu terurplena vespero de malhela tago en januaro, kiam specialaj eldonoj de ĵurnaloj anoncis larĝtitole: "Karl Libkneĥt kaj Roza Luksemburg mortigitaj!"

Koro kaj cerbo de Revolucio — tiel ilin nomis Karl Radek — ekmalaperis je la sama tago, je la sama horo.

* * *

Karl Libkneĥt: la koro de la Revolucio. Nevenkebla batalanto kontraŭ ŝovinismo, proklamante tuj ĉe la unua tago de la mondmilito la faman devizon: "Intercivitanan militon kontraŭ intercivitana paco!" **(Burgkrieg gegen Burgfrieden!)** Sekretaj kunsidoj, publikigo de flugfolioj kontraŭmilitaj, organizado de la Ligo "Spartakus", manifestacioj, malliberejo, proceso, kondamno, punlaboro... kaj finfine, en oktobro 1918, liberigo, revolucio! Kelkaj semajnoj da febra aktiveco, strikoj, bataloj en la stratoj, la granda ribelo de januaro 1919... kaj kelkaj kugloj el blankgvardiaj revolveroj finis la vivon de la viro, kies tuta ekzistado estis senĉesa batalo je la servo de la laborista klaso.

* * *

Roza Luksemburg, la cerbo de la Revolucio. Ŝia aktiveco ne estis malpli vigla, ŝia koro ne batis malpli pasie por la Revolucio de l' Proletaro el tiu de ŝia batalkunulo Karl Libkneĥt.

Sed krom la koro, Roza Luksemburg havis cerbon kun potenco enegala inter la revoluciuloj de nia jarcento. La plej inteligentaj el ili, en la plej favora kazo, nur ripetis kaj popularigis la teorion de Karl Marks. Unu el la plej konsiderindaj inter ili — Lenin aplikis tiun teorion praktike en iaj cirkonstancoj historiaj. **Sed nur Roza Luksemburg, kaj ŝi sola, disvolvis la marksan teorion, puŝis ĝin antaŭen ĝis la plej alta grado de la nuntempa sociscienco.**

Hodiaŭ, post dekjara sperto, ĉiu honesta, pensema kaj observema marksano devas konfesi, ke **Roza Luksemburg estis prava kontraŭ Lenin** en ĉiuj demandoj siatempe diskutitaj inter ambaŭ: memdifino de nacioj, kamparana problemo, demokratio.

Kaj la Luksemburga teorio de la imperialismo, entenata en la majstroverko de l' nuntempa marksismo "La Akumulado de l' Kapitalo", estas hodiaŭ pravigita pli ol iam de la faktoj mem.

* * *

Temo speciale interesa por la proletaj esperantistoj estas la fakto, ke Roza Luksemburg plej akre batalis kontraŭ la naciaj iluzioj de la Laboristaro. Ŝi kontraŭis la faman devizon pri la "memdifino de la popoloj", kvankam tiu devizo estis propagandata de la dekstraj socialistoj kaj de la plej maldekstraj (bolŝevikoj).

Jen ŝiaj ĉefaj argumentoj:

1. En la imperialista epoko, ĉiu nacio, eĉ malgranda, eĉ atakata, aŭ

defendas sian rajton ekspluati fremdajn popolojn (ekz. Belgio — Kongo! —), aŭ estas antaŭposteno de iu imperialista grupo (ekz. Serbio). En la imperialista epoko, naciaj militoj, por naciaj interesoj, estas neeblaj, ĉar la sistemoj de imperialistaj interligoj ŝanĝas ĉiun militon, eĉ se ĝi komenciĝus sub nacia flago, en imperialistan militon. Ĉu la lastaj okazintaĵoj en Sud-Ameriko (Paragvajo—Bolivio) ne pruvas la ĝustecon de tiu tezo?

2. Ĉiu nacio disfalas en diversajn klasojn, kies interesoj kontraŭas unuj la aliajn. Se oni parolas pri la rajto je nacia memdifino, oni abstrakte rezonas, ĉar praktike, konkrete, la laboristaro de iu nacio deziras "memdifini" malsame de la burĝaro.

3. La Proletaron ne devas interesi la "memdifino" de tiu aŭ alia nacio, sed nur la memdifino de la Laboristaro tutmonda. "Memdifini" ne rajtas la tutmonda Proletaro devas difini pri si mem kaj pri ĉiu el siaj naciaj membroj.

* * *

La mortigintoj de Roza Luksemburg kaj de Karl Libkneĥt estis imperiestraj oficiroj dungitaj de la "socialdemokrato" Noske[1]. Socialdemokrataj gvidantoj mortigis la korpon de tiu nekompareblа heredintino de marksista spirito. Sed depost kvin jaroj aliaj gvidantoj daŭrigas alimaniere la agon de Noske, klopodante mortigi ankaŭ la spiriton de Roza Luksemburg, kondamnante ŝiajn ideojn, falsigante ŝian penson.

— — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — —

La veraj marksanoj fidas je la forto de siaj ideoj, kiuj estas nur la ideologia esprimo de la realo. Ili daŭrigos sian bataladon, ĉar ili estas certaj, ke la spirito de Roza Luksemburg finfine triumfos kontraŭ la oficira pugno de Noske, kaj ke la marksismo, reprezentita de Roza Luksemburg en la XX-a jarcento, finfine venkos. Lucien Revo.

Verkaro de R. Luksemburg: Haveblaj estas en germ. lingvo: Kontraŭ la Reformismo, 540 pĝ.; La Akumulado de l'Kapitalo, 493 pĝ.; Amasstriko, Partio kaj Sindikatoj; Nacia Ekonomio; La krizo de l' Socialdemokratio (Junius-broŝuro), 100 pĝ.; Socia reformo aŭ Revolucio? 90 pĝ.; La Rusa Revolucio (Kritika ekzameno).

★

"Mi estis, estas, estos"

Vortoj de Roza Luksemburg, kiujn ŝi uzis en unu el tiuj lastaj, per flamaj signoj skribitaj artikoloj dum la novembra ribelo en Berlin 1918. "Mi estis, estas, estos", ŝi diris, pensante pri la en ĉiuj tempoj neplenumita, ĉiame ripetata, konstante minacanta, seninterrompe prepariĝanta, kiel tajdo jen kreskeganta, jen malkreskanta Revolucio, kiu ĉiam subpremata kaj sufokata tamen ĉiam denove levas sian neforhakeblan kapon, por renversi la putrantajn apogilojn de finiĝanta socio.

Elparoli la nomon de Roza Luksemburg mi pensas pri la antaŭmilita periodo — estis samsignifa en la okuloj de germana burĝo, kiel elparoli la nomon de l' diablo. Ĉiu infano konis ŝian nomon, kaj kiel infano aŭdante pri ŝi en burĝa medio, mi faris al mi en mia fantazio pentraĵon pri terura bestiĝinta kaj bestiganta megero[2] sen iuj homecaj trajtoj. Des pli devis efiki la kontrastego je mi, kiam post la mondmilito mi legis ŝiajn "leterojn el la malliberejo", kaj trovis tiom subtilan kaj delikatan animon, plenan de amo al homoj kaj bestoj. Tiom da poezio kaj pura pensado en tiuj priskriboj de malgrandaj travivaĵoj el mondo malantaŭ la kradoj de soleciga pundomo! Tia supermezuro da neniam ĉesanta batalkuraĝo, konfido al la fortoj de l'

[1] Atakante tiun heroon de la kontraŭrevolucio, mi ne kredas ofendi socialdemokratajn K-dojn el la legantaro de "S-ulo". Mi estas certa, ke neniu SAT-ano aprobas la farojn kaj la ŝovinistan spiriton de tiu abomenindegulo. [2] Furioza virinaĉo.

laborista klaso kaj tiom da fervora akcelado kaj vartado de pensoj kaj ideoj pri Revolucio, kiun kvazaŭ enkorpigis ŝia estaĵo!

Unuafoje mi legis la sciigon pri la fimortigo de Luksemburg kaj Libkneĥt en burĝa anglalingva gazetaĉo el Nov-Jorko, en kiu la okazintaĵo estis prezentita en tute fantazia kaj, kredeble intence, konfuza formo. Tamen, eĉ el tiu sciigo estis klare videble, kiun gravan signifon almezuras la kontraŭrevolucio al la ekstermo de tiuj cerboj de la germana revolucio. Eĉ tiuj eksterlandaj gazetoj konsciis kun forta instinkto ke tutmonda reganta klaso neniigis la vivon de sia plej nepacigebla malamiko, kiam la militvenkita germana burĝaro venkis super la gvidantoj de "Spartako".

En unu el siaj lastaj alvokoj por la revolucia movado, ekflamiĝinta en Germanio, Roza Luksemburg diris, ke ni mem devas esti vivantaj torĉoj, kiuj forkonsumiĝas hele lumante, por alta celo. Kaj vere, ŝi mem estis tia vivanta torĉo, kies hela flamo forkonsumiĝis en la fajro de l' Revolucio, sed kies ardo pluen lumas sur nia vojo, kaj tiu ardo ne estas estingebla. (1768)

★

El: "Junius-broŝuro"

En la sekvantaj linioj ni donas tradukon de kelkaj alineoj el la fama "Junius-broŝuro", kiun R. Luksemburg verkis en 1915, do nelonge post eksplodo de la mondmilito, kaj kiu kaŝe-neleĝe estis disvastigata inter la revoluciuloj.

Parolinte pri la devoj de laborista partio kaj laborista Internacio dum imperialista milito, ŝi daŭrigas:

... Sed kion nia partio faru, por doni akcenton al sia opozicio kontraŭ la milito, al tiuj postuloj? Ĉu ĝi proklamu la amasstrikon? Aŭ postulu militservan rifuzon de l' soldatoj? Ordinare tiel oni starigas la demandon. Jesi tiujn demandojn estus same ridinde, kiel se la partio volus decidi: "Kiam la milito eksplodas, ni faros la revolucion." Revolucioj ne estas "farataj", kaj grandaj popolmovoj ne estas funkciigataj per teknikaj receptoj el la poŝo de l' partiinstancoj. Malgrandaj rondoj el konspiruloj povas "prepari" por difinita tago kaj horo ribelon, povas doni al siaj kelk-dekduoj da anoj en la necesa momento la signalon por "ekagi". Amasmovadoj en grandaj historiaj momentoj ne povas esti gvidataj per la samaj primitivaj rimedoj. La "plej bone preparata" amasstriko povas, ĝuste kiam la partiestraro donas por ĝi "la signalon", kompatinde malfunkcii aŭ post sia unua ekkurego plate fali teren. Ĉu grandaj popolmanifestacioj kaj amas-agoj, ĉu en tiu aŭ alia formo, vere okazas, pri tio decidas la tuta amaso da ekonomiaj politikaj kaj psikaj faktoroj, la laŭcirkonstanca streĉiĝo de l' klaskontraŭecoj, la grado de l' klerigo, la matureco de l' batalhumoro ĉe la amasoj, kiuj estas nekalkuleblaj kaj kiujn neniu partio povas artifike naski. Tio estas la diferenco inter la grandaj krizoj de l' Historio kaj la malgrandaj paradaj agoj, kiujn povas plenumi bone disciplinita partio en paco, nete laŭ la taktbastono de l' "instancoj". La historia horo postulas ĉiufoje la konformojn de l' popolmovado kaj **kreas al si** mem **novajn**, improvizas antaŭe nekonatajn batalrimedojn; el-elektas kaj piriĉigas la arsenalon de l' popolo, nezorgante pri ĉiaj instrukcioj de l' partioj.

Kion la gvidantaro de l' socialdemokratio devis doni kiel la avangardo de l' klaskonscia Proletaro, do ne estis ridindaj instrukcioj kaj receptoj de teknika naturo, sed la politika devigo, la klareco pri la politikaj taskoj kaj interesoj de l' Proletaro en la milito.

Al ĉiu amasmovado konvenas, kio estas direbla pri la amasstrikoj en la rusa revolucio:

"Kiam la gvidado de amasstrikoj en la senco de l' komando super ilia estiĝo kaj en senco de l' prikalkulo kaj kovro de iliaj kostoj estas afero de l' revolucia periodo mem, por tio la gvidado en tute alia senco konvenas al la socialdemokratio kaj ĝiaj gvidantaj organoj. Anstataŭ disrompi al si fremdan kapon per la teknika flanko, per la meĥanismo de l' amasmovado, la socialdemokratio havas la taskon, transpreni la politikan gvidon ankaŭ meze en la historia krizo. La devigo, doni direkton al la batalo, aranĝi la taktikon de l' politika batalo tiel, ke en ĉiu fazo kaj en ĉiu momento la tuta sumo de l' ekzistanta kaj jam funkciigita, aktivigita potenco de l' Proletaro estas realigata kaj esprimiĝas en la batalpozicio de l' partio, ke la taktiko de l' socialdemokratio staras laŭ sia decideco kaj akreco neniam **sub** la nivelo de l' realaj fortorilatoj, sed plivere antaŭrapidas tiujn ĉi rilatojn, tio estas la grava tasko de l' gvidado en la granda historia krizo. Kaj tiu ĉi gvidado el si mem transformiĝas iagrade en teknikan gvidadon. Konsekvenca, decida, antaŭenema taktiko de l' socialdemokratio elvokas en la amaso la senton de l' certeco, de l' memkonfido kaj de l'batalemo: ŝanceliĝanta, malforteta taktiko, bazanta sur la subtakso de l' Proletaro, efikas paralize kaj konfuzige sur la amason. En la unua kazo eksplodas amas-agoj "el si mem" kaj ĉiam "ĝustatempe", en la dua restas sensukcesaj iafoje rektaj instigoj de l' gvidantoj al amasa agado[1]."

Ke gravas ne la ekstera, teknika formo de l' ago, sed ĝia politika esenco, pruvas la fakto, ke ekz. ĝuste la parlamenttribuno, kiel la sola libera, vasten aŭdebla kaj internacie videbla pozicio povus fariĝi la potenca instrumento de l' popolekscito ĉi-okaze, se ĝi estus uzita de l' socialdemokrataj reprezentantoj, por formuli laŭte kaj klare la interesojn, la taskojn kaj la postulojn de l' laborista klaso en ĉi tiu krizo...

R. Luksemburg.

★

EL LITOVIO

Faŝistaj metodoj por subpremi la organizojn

Al ĉiuj asocioj kaj organizoj!

La ĉefo de l' urbo Kaŭnas, apogante sin al la instrukcioj de departemento por defendo de civitantoj, sciigas al ĉiuj jure funkciantaj organizoj: sociaj, kulturaj, sportaj, priartaj kaj ceteraj, ke:

1. Ĉiuj, ne plenaĝaj, pli junaj ol 21-jara personoj, kiuj ne estas lernantoj de iu ajn lernejo, ne havas la rajton organizi iun asocion, kaj ne rajtas esti membroj de tiuj asocioj sen la konsento de iliaj zorgantoj kaj edukantoj.

2. La lernantoj de mezaj kaj pli altaj lernejoj, sendiference de sia aĝo, rajtas nek organizi nek esti membro de tiuj asocioj, kiuj funkcias ne en tiuj lernejoj, kie ili lernadas; same ili rajtas okupi nenian oficon en tiuj organizoj, sen

---

[1] R. Luksemburg, Amasa striko, Partio kaj Sindikatoj.

permeso de siaj estroj, eĉ se ili ne estas membroj de l' koncerna organizo.

3. La studentoj rajtas esti membroj de nestudentaj organizoj nur tiuokaze, se ili havas la permeson de siaj lernejgvidantoj; kaj esti organizantoj de nestudentaj organizoj, ili rajtas nur, se ilia estraro por tio konsentas, kaj se ili estas plenaĝuloj.

Tiu ĉi ordono estis oficiale dissendata al ĉiuj asocioj, kun la substreko, ke ĉiu asocio ĝis la 15-a de januaro 1929 konforme al ordono ŝanĝu siajn statutojn kaj reordigu la membraron. Kiuj asocioj ĝis la menciita dato ne plenumos ĉi tiun ordonon, — tiuj estos fermataj.

Tiel la "nobla" registaro progresigas la litovan popolon. SAT-ano.

Diversaĵoj

Virino en la partio

Laŭ statistiko de 1922 en la komunista partio de Sovetio estis 39 934 virinoj (7,8% da partianoj). Dum 2 jaroj restis la sama kvanto. En januaro 1924 estas 38 501 virinoj-partianoj (8,6%), 1925 — 76 494 (10,3%), 1926 — 123 807 (12,8%), 1927 — 137 659 (12,9%), 1928 — 172 197 (12,1%) komunistinoj. La kresko ne estas sufiĉa. Kontraŭ 10 000 plenaĝaj viroj estas 291 komunistoj, kontraŭ 10 000 plenaĝaj virinoj nur 39 partianinoj. Socia konsisto: En 1924, da laboristinoj 36,3% ĝis 51,8%, 1925 — 47%, 1928 — 55,1%; da oficistinoj en 1924 — 54,5%, 1928 — 31,5%. Malplimulto estas da kamparaninoj (12,4%), la resto estas dommastrumantinoj. Inter la kamparaninoj ankoraŭ multaj ne komprenas legi nek skribi, ili estas politike pli malantaŭaj ol la viraj kamparanoj. La kvanto da industrilaboristinoj en la partio ĉiam kreskas. Interese estas kompari la kvanton da industriaj laboristinoj — 840 000 kun 60 000 partianinoj inter ili (7,2%), dum inter industriaj proletoj-viroj 11,9% estas en la partio. S.

TAGO EL MIA VIVO

Mi estas 22-jara junulo kaj laboras en tabaklaborejo, kie la homa vivo rapide forkonsumiĝas pro la proleta malsano nomata tuberkulozo, kiu ĉiutage postulas multajn viktimojn. Mi volas priskribi konkrete mian tagon.

Matene je la 5½-a horo mi ellitiĝas kaj ĝis la 6-a lavas min kaj matenmanĝas, trinkante teon aŭ kafon. Je la 6½-a mi devas aldirekti min al mia laborloko (la tabakfabriko), kie la laboro komenciĝas je la 7½-a. Je la 10-a ni laboristoj havas paŭzon de 15 minutoj. Tiam ni iomete manĝas, ĉar la laboro estas peniga; ni tial ofte devas manĝi. Je la 12-a mi tagmanĝas kaj faras malgrandan promenon, ĉar dum somero (de 15. majo ĝis 15. septembro) ni havas paŭzon de unu kaj duona horo. Ni rekomencas labori je la 13½-a. Dum la tuta tago la mastroj krias sovaĝe al ni laboristoj; ili postulas de ni difinitan laborkvanton, kaj se ni ne elfinas ĝin, ni estas forpelataj, sen ke oni avertas nin dekkvin tagojn antaŭe. Je la 15½-a ankaŭ estas 15-minuta paŭzo; kaj je la 17½-a la laboro finiĝas. Ni laboras ok horojn potage. (Ekzistas aliaj laborejoj, kie la laboristoj laboras pli longe.) Post forlaso de l' laborejo mi vizitas sindikatan klubejon (mi estas sindikatano partiano, ankaŭ junul-unuiĝano). Kiam okazas kunvenoj en la sindikata klubejo, mi renkontas laboristajn esperantistojn kaj interparolas pri la esperanta movado kun ili. Kvankam mi nur pasintjare lernis esperanton, mi estas sekretario de la Laborista Esp. Grupo, kies kunvenoj okazas ĉiudimanĉe; mi tre multe okupas min pri ĝi.

Ĝis la 20-a horo mi troviĝas en la urbo; poste mi foriras hejmen kaj legas esperantaĵojn aŭ skribas al miaj korespondantoj. Je la 22-a mi vespermanĝas kaj poste ree daŭrigas la legadon ĝis la 23-a. Je la 23½-a mi enlitiĝas. Tiel pasas mia tago, kaj post la nokto atendas nova labortago.

Plovdivano (12 918).

BUĤARA

Skizo de Demetrio Albanov

(1-a daŭrigo)

Krom la urba palaco la emiro havis ankaŭ restadejon en post-la-urbo, kie li pasigis la plimulton de sia tempo. Ĝenerale li ne ŝatis loĝi en la urbo kaj preferis alilandajn kuraclokojn, kie li estis ekster vidpovo de la mahometanoj, ĉar ili ĝenis lin: lia konduto malmulte similis al tiu de "reprezentanto de Allah".

Apud la citadelo ĉe randoj de la placo lokiĝis grandaj preĝejoj kaj m e d r e s e - oj (pastraj altlernejoj) de la urbo. La lastaj estas tre abundaj en Buĥara, ĉar la urbo dum multaj jaroj estis centro de mahometana religispirita kulturo. Ne malproksime altiĝas kolonsimila minareto, t. n. "Turo de l' Morto", de sur kiu ankoraŭ dum la pasinta jarcento oni ĵetadis krimulojn sur la ŝtonecan placon. Dum la revoluciaj bataloj pafilega kuglo trafis en supron de la turo kaj eksploddetruis grandan pecon, — "Turo de l' Morto" ne povis malcedi al la mortiga tuŝo de la kuglego.

De sur ruinoj de la citadelo la urbo prezentiĝas kiel panoramo de argilaj plataj tegmentoj, jen pli, jen malpli altaj — pli aŭ malpli proksimaj; la bildo diversiĝas nur per preĝejoj tie-alie regantaj super la domoj.

Buĥara — la urbo, kiu havas preskaŭ dumiljaran historion, preskaŭ ne havas historiajn arkitekturajn valoraĵojn. Aparte necesas mencii nur m e d r e s e - on de U l u g - b e k, kiu mirigas per sia grandeco, per sia severe konservita stilo, per riĉo kaj arteco de sia ornamaĵo. Ĝi estis konstruita en XV-a jarcento de Ulug-bek, nepo de Tamerlan. Sur ĝia eniro estas surskribo: — "Aspiro al la scio estas devo de ĉiu mahometano kaj de ĉiu mahometanino".

* * *

Tre interesaj kaj pentrindaj estas la bazaroj de Buĥara, precipe ĝia ĉefa bazaro.

En mezo de la urbo estas konstruita rondforma tegmentita galerio, el sub kiu, kiel el korpo de giganta spruto (Ĉu "struto" ? Red.) ĉiuflanken etendiĝis, diskurintaj en malproksimon, mallarĝaj kaj malglataj stratetoj: vendejoj, laborejoj, te-trinkejoj ktp.

En Buĥara vendejo plej ofte estas malgranda ĉambreto — niĉo en seninterrompa argila strato. Fenestrojn kaj pordon anstataŭas simpla enira truo; en la vendejo mankas kutimaj mebloj, la komercisto mem sidas sur la planko, kaj eĉ ne ŝanĝante la pozicion li povas manpreni ajnan objekton en sia vendejo. Estas strange, kiel oni povas per tiom parcela vendado gajni ian profiton, sed estas fakto, ke tre decan profiton oni gajnas.

La vendisto kutime estas grasa, pure vestita homo kun atente prizorgita barbo kaj razita kapo volvita per blanka turbano. Kaŭrante en sia vendejo kaj aranĝante baskojn de sia ĥalato (vestaĵo) konforme al la sidpozo, li nerapide kaj preskaŭ seninterrompe tetrinketas, ĉesante nur por laŭdi iom post iom siajn varojn per ĉiuj lingvoj de Meza Azio kaj pesi, mezuri ilin al aĉetinto.

Per io neordinara, per io mistera estas plenigita tiu manipulado de la sindetenema kolorigita homo, ian fabelan signifon havas liaj varoj kaj objektoj, ian fabelan infanan sonĝon — revon el "Mil kaj unu noktoj" rememorigas tiu ĉi bildo.

(Daŭrigota)

SENNACIULA SCIENC-KULTURA PAĜO

Sub la kontrolo de Scienc-Kultura (Akademia) Sekcio de SAT. Redakci-adreso: Dim. Snejko, Minsk, Poŝtkesto 33 (Sovetio)

ESPERANTO KAJ SCIENCO

Ĉi sube ni presigas artikolon de l' ĝenerala sekretario de Internacia Scienca Asocio Esperanta, s-ro Rollet de l' Isle, afable verkitan speciale por nia paĝo. Ni konsideras ĝin kiel gravan kaj necesan, ĉar ĝi donas historion de apliko de esperanto por Scienco. *Red.*

Kvankam esperanto ekzistas nur de kvardek jaroj, kaj kvankam ĝia disvastiĝo fariĝas grava nur de dudeko da jaroj, atento de la sciencaj rondoj jam delonge estis altirata al la servoj, kiujn ĝi antaŭvidis.

Jam en 1904 Scienca Asocio Esperantista estis fondata por konigi la lingvon en tiuj rondoj kaj elprovi ĝin, por sciiĝi pri ĝiaj ecoj kaj ĝiaj servoj. Tiu Societo rapide ricevis aliĝon kaj kuraĝigon de gravaj personoj en ĉiulandaj rondoj, kiel ekz. Londona akademiano J. G. Thomson; Schmidt, direktoro de la Potsdama observatorio; R. Benoit, direktoro de la Internacia oficejo de Pezoj kaj Mezuriloj; Huntington, universitata profesoro en Usono; generalo Sébert, de la Scienca Pariza Akademio.

En ĝia patronada komitato konsentis ĉeesti: la Franca Astronomia Societo, la Franca Fizika Societo, La Internacia Societo de Elektristoj, kaj ĉ. kvardek membroj de la Franca Akademio de Sciencoj. Samtempe estis fondata "Scienca Revuo", en kiu estis studataj plej diversaj sciencaj kaj teknikaj temoj, kun granda facileco; originalaj verkoj redaktataj esperante aŭ tradukoj en tiun lingvon aperis en diversaj landoj. Inter la unuaj, citindaj estas: Absoluta analitika geometrio de D-ro C. Vörös, grava verko en du volumoj; inter la tradukoj citindaj estas: Monadologio de Leibnitz; Teorio de ionoj, de D-ro Helte; Rezistado de la gisaj kolonoj de Villareal; la novaj trigonometriaj sistemoj de P-o Dombrowski; kontinuo de Huntington; ktp. Ankaŭ aperis en kelkaj revuoj artikoloj esperante redaktitaj, ekz. en la Bulteno de la Oceanografia Instituto de Monako kaj en la Meteorologia Bulteno de Observatorio de Tokio.

Tiu Scienca Esperantista Asocio elektis Komisionon por starigi la teknikajn vortarojn kaj doni konsilojn al la aŭtoroj pri elektado de la terminoj. Unue ĝi publikigis tre gravajn instrukciojn pri tiu elektado (Konsilaro por la farado de la Sciencaj kaj Teknikaj Vortoj, Paris, prezo 10 fr. fk.); poste ĝi starigis terminaron de kelkaj puraj sciencoj: fiziko, kemio, ktp. Ekz. ĝi publikigis Nomenklaturon de Kemio, en kiu estis alprenataj, inter aliaj novaĵoj, logikaj terminoj por nomi salojn kaj respondajn acidojn, kio okazas en neniu nacia lingvo.

Per profundigita studado, tiu komisiono sukcesis starigi seriojn de vortoj logike kunligitaj kun fundamentaj radikoj; ĝi, per eksperimentado, konstatis, ke tiu laboro estas tre efika por klarigi sciencajn ideojn, kies esprimo ofte kaŝas neprecizecon; kaj ĉefe por starigi korespondadon inter la terminoj uzataj en la diversaj naciaj lingvoj.

La publikigado de la Scienca Revuo, kaj post ĝi, de la Scienca Gazeto, daŭris ĝis 1914; je tiu momento I.S.A.E. havis ĉ. 600 membrojn apartenantajn al preskaŭ ĉiuj landoj. Post la milito, en 1922, provo de restarigo de la Asocio, entreprenita de D-ro Döhler en Riesa/Elbe, ne sukcesis pro la ekonomiaj cirkonstancoj, kvankam ĉ. 500 aliĝoj estis ricevitaj kaj malgranda Scienca Revuo estis publikigita dum kelkaj monatoj.

En 1925, Internacia Konferenco estas organizita en Parizo, pri uzado de esperanto en la puraj kaj aplikataj sciencoj. Ĉi ricevis apogon de gravaj sciencaj eminentuloj kaj asocioj el 222 landoj; ĉ. cent delegitoj kuniĝis kaj decidis restarigi Intern. Sciencan Esperantistan Asocion. Bedaŭrinde pro nesufiĉe granda nombro da membroj, ne estas ĝis nun eble publikigi sciencan revuon, nur estas publikigata malgranda ĉiu-trimonata Bulteno, kiu, kunligante la membrojn, sciigas pri la movado en la sciencaj rondoj kaj pri ellaborado de la teknikaj vortoj.

Rollet de l' Isle,
Ĝenerala Sekretario de I.S.A.E.

LA FRANCA AVANGARDA STUDENTARO

(Daŭrigo)

Sindikatisma starbazo. La unua kongreso de UFE signas gravan daton en la intelektula socia historio, ĉar de majo 1927 la UFE laboris tute kvazaŭ klasbatala laborista sindikataro. Ĝi eĉ aldonis al sia nomo (UFE) la jenan posttitolon: "Antaŭsindikata organizo" por bone signi, ke la studentoj el UFE estas sindikatistoj kaj aliĝos sian fakan laborulan sindikaton tuj, post kiam ili estos finintaj la studojn.

Kiel vera sindikato, UFE starigis ĝeneralan bazon de studentaj postuloj. En ĉiuj numeroj de la vigla federacia bulteno "La Novaj Studentoj" (Les Etudiants nouveaux), oni povas legi la kuraĝan kaj efikan, vere klaskonsciigan ribelkrion de la studentoj el UFE: "Ni estas la sindikato defenda de la malriĉaj studentoj..."

"La malriĉaj studentoj, estontaj intelektaj laboristoj, devas elturniĝi en malfacilaj vivkondiĉoj, — skribas la ĝenerala sekretario Lepin. Kaj ili devas jam pensi pri la ridinde malaltaj salajroj, kiujn ili ricevos, kiam ili komencas labori."

Kontraŭ la multekosto de la studoj kaj la malfaciloj certigi al si la materian vivon, la sindikatistaj studentoj postulas la kreon de studaj kaj vivtenaj stipendioj sufiĉaj, la forigon de la t. n. "honorpruntoj", kiujn la ŝtato pruntedonas repagote, kaj kiujn la studento ŝuldos multajn jarojn. Ili postulas kreon de studentaj kontrolkomitatoj ĉe universitatoj kaj fakultatoj.

Aliflanke, ĉiu fako (ĉiu ĝenerala unuiĝo) el UFE starigis krome sian fakan postularon, kaj por ĉiu fako subite naskiĝis organeto gazeta, kiu multon informas pri la nek tre bona nek tre libera vivado de la studentoj. Nun ĉiu fako havas sian bultenon, estas plena kolekto gazetara. Krom la "Novaj Studentoj", kiu estas la ĝenerala organo, mi citu "La juna Instrulaboristo"-n. "La knabo de l' Industriaj Lernejoj"-n (Le gadz'art) inter aliaj.

Al konkiro de lernantar-amaso. La disvastigo de UFE estis tia, ke en la daŭro de nur unu jaro (de 1927 ĝis 1928), la membrarnombro altiĝis de 800 ĝis 4000 kaj ke la avangarda studenta movado, ĝuste bazita sur klaskonscia agitvorto "Defendo de malriĉaj studentoj" atingis la tutan maturiĝantan lernantaron ekster la studentoj el universitatoj kaj fakultatoj. Grupo el la "Supera Normala Lernejo", kiu preparas la duagradajn profesorojn, aliĝis al UFE; aliaj grupoj el "Teknika Normala Lernejo" kaj el la "Industriaj Lernejoj" (Ecoles des Arts et Métiers) aliĝis same.

La ĝusteco de la postularo kaj trafpovo de la agitvortoj sin montris eĉ pli potence ol supozis la gvidantoj. La intelekta junularo en Francio prezentas saman revolucieman spiriton (en sia progresema parto), kiel la manlaborista junularo, kies tipa organizo estas Komunista Junularo, kiu ricevis de Komintern gratulojn pro sia vigla agado.

Vekiĝis samaĝaj lernantoj el gimnazioj kaj porinstruistaj lernejoj, kiuj organizis fakajn grupojn aliĝantajn al UFE. Mi povus citi malgrandan porinstruistan lernejon (en Monbrizon france: Montbrison), departemento Luar (france: Loire), kies preskaŭ duona lernantaro laboras en ligo kun UFE adaptante la studentajn postulojn al sia propra situacio. Tiel troviĝas en UFE batalantoj el la tri instrugradoj (unuagrada, meza, supera). M. Boubou.

DISKUTEJO

Postprotokolaj pripensoj[1]

Ĉiu SAT-ano, kiu iom intersiĝas pri la movado, nepre trastudu la Protokolaron. Speciale ĝi utilas por Gek-doj, kiuj ne sukcesis ĉeesti la kongreson. La Protokolaro servas kvazaŭ teleskopo kaj la observanto povas rimarki multajn kuriozajn "skarabetojn".

La karaktera trajto de la kongreso sumiĝas je malharmoniemo pro ĥaosa miskompreno kaj tono de debato. La agresivuloj malkonkrete ofenzivas kaj la defenzivo estas malĝusta. Kvankam ili "sin preparis". La fikciemo ne mankas. Oni brue frapegas pordegon por malfermi ĝin, sed dume ne malfermas pordetaĉon. Estas riproĉataj, rekantataj aferoj negravaj, pasintaj kaj dume preterlasataj la aktualaĵoj. La proponoj pri instaligo de kontrolorganoj estas konsiderataj kiel malfido kaj elvokas ultimatecan proteston flanke de niaj gvidorganoj. Oni arde diskutas pri principaj formalaĵoj, sed unuanime akceptas enstatutigon de tezoj, kiuj ĉe trunko disrompas la SAT-movadon. Oni grandstile babiladas pri filozofiaj, kontraŭtradiciaj tendencoj, dogmiĝoj ktp. kaj la praktiko evidentigas, ke simplaj burĝaj kutimaĉoj, kiel anoncoj pri naskiĝoj kaj geedziĝoj kaj ankaŭ sinjoreca titolemo ne estas ankoraŭ eliminitaj ĉe la membroj de nia asocio. Ĉiu konsentas pri nepra bezono de SAT-programo kaj oni serĉas aferon jam trovitan. Malfekundaj komisionoj formortas, renaskiĝas kaj oni ne havas rimedon por atingi unuecan opinion. Dume aperas broŝureto "La Laborista Esperantismo". Ĉu povas esti io alia programo por SAT ol nome l a b o r i s t a e s p e r a n t i s m o? — Ĉu ne estas komika?

Oni elokvente oratoras pri mondsolidareco, sed en la agoj esprimiĝas laborista aristokratemo, salonproleteco. Simple pro oportuneco, ĉu ne? Kaj la "politika maljunulineco" ankaŭ ne mankas. Per granda patoso oni klopodas trovi "tuberon sur ĉiu skirpo". Gravas la akcento de vortoj, ĉu ili ne estas tro ruĝe prononcataj, la esprimo revolucio entenas danĝeron por unueco, la laborista pugno aperas kiel teruriga minaco por la pacema SAT-kongreso kaj la opinio pri tia aŭ alia klasbatala organizo estigas kvazaŭofendon, sekve akran proteston. En tiu komika ludo ni vidas roli K-dojn, fondmembrojn de nia asocio. Mi ne sukcesis trovi la motivon, ĉu oni tiel volas atingi popularecon aŭ la malon. Sed certe ĝi malaltigas la reputacion de la kongresa laboro.

Mi ne scias, ĉu ridi aŭ serioziĝi pro tiuj fenomenoj?

Ĉu estas mirinde, ke en tia atmosfero estas akceptata propono, kia estas No. I. (Vidu S-ulo 192 aŭ Laborista Esperantismo pĝ. 14.) Ĉu la kongreso analizis la sencon de ĝia enhavo? Certe ne! La tezoj signifas kaŝitajn atakojn kontraŭ ĉiu partitendenco. Ĝi enhavas ne nur ofendon, ŝtampante la diversajn politikajn metodojn dogmoj, sed postulas ke SAT-ano estu tolerema al ĉia tendenco kaj fine forlasu sian politikan konvinkon, por esti inda SAT-ano. Tiaj tezoj povas esti opinio de iuj individuoj, sed neniam povas esti enstatutigitaj. Certe klaskonscia proleto ne pro tio apartenas al ia partio ĉar li estas tolerema al ĉiu tendenco. Do la akcepto de tiaj statutpunktoj malebligas al ĉiuj politike aktivaj membroj la pluan restadon en la kadro de nia asocio. Proleto, kiu pro konvinko kaj ne pro modo aniĝis al iu partio, certe pli baldaŭ pretas eksiĝi el SAT, ol forjeti sian partian "d o g m i ĝ o n".

Malnova proverbo diras: "Inter la multaj akuŝistoj perdiĝis la Infano. Ankaŭ nun tiel okazis. La projektintoj de tiu propono, volante ĉiel kaj nepre konservi la kunlaboradon de diversaj tendencoj, transiris al absurdaj kondiĉoj de sonoplena frazaro senprincipeca. Tiuj kondiĉoj tuŝas pli malpli profunde la internan stukturon kaj organizprincipojn precipe de tiuj partioj, kiuj postulas de siaj membroj ne nur la membrokotizojn, sed ankaŭ aktivan partoprenon en politika agado, certajn partiajn devojn ktp. Kiu partio ne kontraŭagos tian enmiksiĝon? Kiu partiano konsentas forlasi sian medion, por ne esti laŭ SAT-statuto dogmulo? Ĉu SAT fakte estas tiel potenca, ke povas esti superpartia? La "akuŝistoj" forgesis tion.

Jes. SAT devas esti e k s t e r t e n d e n c a, sed ne supertendenca. Ĝi povas esti en sia agado s e n p a r t i a, sed neniam superpartia, ĉar neniam povas formi specialan principaron. Ĝi estas nur ŝraŭbeto en la komplika maŝino de klasbatalo, kies gvidiloj estas mem la partioj. Ĉu SAT per sia tro malklara kaj malpreciza tezaro povas esti super tiuj direktiloj? Tre dubinde. La motivi de propono No. I, ke SAT edukas siajn membrojn por kompari la diversajn tendencojn, fakte estas naiva, ĉar multe pli perfektan kaj larĝan horizonton prezentas la fazoj de klasbatalo mem en la landoj de koncernaj SAT-anoj, kies konvinkoj ne jam elkristaliĝis, ol kion SAT povas prezenti en sia kadro kaj modestegaj rimedoj. Kaj entute. Ĉu principe estas dezirinde, ke SAT estu la scenejo de tiuj orientiĝoj, fariĝante varbejo por diversaj tendencoj?

Jen estas motivoj ne atentataj de la kongreso. La propono estas prezentota al ĝenerala baloto. La SAT-anaro devas bone pripensi, ĉu estas akcepteblaj tiuj tezoj, por ke ni ne forhaku la arbon sub ni. N e n i u.

[1] **Atentigo.** La legantoj bonvolu noti, ke en tiu rubriko ni ne korektas la lingvajon por eviti ĉian ajn riproĉon pri aliigo de senco. Sekve nenian respondecon pri eventualaj malkorektaĵoj kaj nekompreneblaĵoj ni akceptas. — R e d.

Atentu! Radio-aŭskultantoj!

21. Januaro 1929 precize je la 19-a horo laŭ Mez-Eŭropa Tempo per Radio-Stacio je la nomo de Komintern, ondlongo 1450 m., el Moskvo okazos **Radio-Koncerto,** dediĉita al la datreveno de la morto de Lenin. Dum tiu ĉi radio-koncerto ĉiuj klarigoj estos farataj en esp-o. La koncerto havos ses partojn:

1. Enkonduko: Bethovn, Heroica simfonio (orkestro); 2. La kantoj de l' konspirantoj kaj de ekzilo, plenumitaj de malnovaj bolŝevikoj; 3. 9. januaro 1905; 4. Lenin kaj venko de Proletaro; 5. La morto de la gvidanto kaj la reeho de l' popolamasoj; 6. Lenin kaj la popoloj de la mondo.

Muzikgvidanto estas Sergej Bugoslavski, esp. gvidanto V. Javoronkov.

SAT-anoj! Ĉiu, kiu havas okazon, aŭskultu tiun belan kaj interesan programon, kaj poste ne forgesu sendi la tutan materialon rilatantan al tiu koncerto, ĉu gazetojn, ĉu ĵurnalojn kun la anoncoj al adreso: **Moskvo,** Poŝtkesto 701, Centra Oficejo de Esp-istoj de Ligilo. Dum tiu ĉi koncerto estos prezentataj esp. kantoj, ekz. la tradukoj de K-do Nekrasov. La muzikon speciale verkas nia nova simpatianto, K-do Bugoslavski, la gvidanto de la koncerto.

FAKTOJ KAJ KOMENTOJ

Fetiĉismo

Kiam la lasta elsputego de l' Etna-vulkano fordetruis urbetojn kaj vilaĝojn, la loĝantoj ĉiutage aranĝis procesiojn kaj portis antaŭ la fluon de l' fajraĵo statuojn de sanktuloj kaj de patronoj, kiuj havas laŭ la kredo de sicilianoj la povon haltigi la lafon. Sed vane. La fandfluaĵo antaŭiĝis, kaj la figuroj retiriĝis. Vane ankoraŭ la kardinalo de Katano sendis sur la lokon multkostan relikvon, la vualon de l' sankta Agato, kiu, laŭ la tradicio, rigidigis multfoje la fajran fluon. Sed la infera ĥaoso de l' elementoj forbrulante daŭrigis sian neindulgeman marŝon kaj kovris, metron post metro, la fruktodonan grundon . . .

Kio estas inteligenteco?

La inteligenteco konsistas en tio, ke per juĝkapablo kaj rezonado homoj eltrovas solvojn pri problemoj, kiujn starigas la vivo.

La besto neniam f a r a s ion, ĝi nur imite ĉiam r e f a r a s, tial ke ĝia i n s t i n k t o liveras al ĝi la solvojn trovitajn de la speco.

Per sia inteligento homoj inventas, same kiel, per la kutimo, kiu estas ia persona instinkto, akirita per la praktikado, ili reproduktas tion, kion ili mem inventis aŭ kion aliu instruis al ili.

* * *

Oni sekve povas diri, ke ju pli homo ne submetiĝas al la kutimo, des pli inteligenta li estas. Kaj se oni observas la homojn, oni konstatas, ke inter ili troviĝas malmulte da inteligentuloj: preskaŭ ĉiuj ja estas kutimuloj, rutinuloj, tradiciuloj.

* * *

Oni tamen grave erarus, konkludante el tio, ke sufiĉus ne obei ian ajn kutimon por agi inteligente. Kiu, post persona analizado, kritikado, alvenas al la konkludo, ke iu kutimo estas en si mem bona, obeinda, tiu ne agus saĝe, inteligente, se li malatentus ĝin nur pro tio, ke ĝi estas kutimo.

* * *

Aliparte, estas iarilate preferinde, ke homo akiru per propra cerbumado eraran opinion ol li alprenu ĝustan ideon, kiun li tutfunde ne komprenas.

* * *

Diri: "mi ne scias, mi ne komprenas", tio postulas sufiĉe da kuraĝo . . .

A r i s t a r k.

"Neniu ano estas devigata malkonfesi la principojn, kiuj konsistigas la programon de lia partio. Nenio en SAT kontraŭstaras al iu ajn laborista organizo."

TRA ESPERANTIO

El niaj leteroj

Vi ne povas imagi, kiom da ruzo, artifiko, eĉ perforto mi devas uzi kontraŭ la obstinaj senintereseco kaj indiferenteco de iuj SAT-anoj, kiuj ne volas ekaboni SAT-gazetojn aŭ renovigi la abonojn. Mi ofte devis cerbumadi longe por elpensi ian artifikon por influi, devigi tiujn K-dojn plenumi siajn devojn. Belaj paroloj ne ĉiam helpas kontraŭ la pretekstoj, prokrastemo aŭ malemo por aboni de iuj obstine avaraj K-doj. Mi ofte jam preskaŭ rezignis pri sukceso por povi konvinki iun K-don por aliĝi al SAT kaj aboni ties gazetojn, kvankam mi persiste argumentadis al li pri ties neceso. Kun iom da espereto mi tamen kaptis ĉiun okazon por rememorigi al li SAT kaj niajn gazetojn, kaj dume mi klopodis eltrovi lian "malfortan flankon" (ĉiu homo havas sian propran) kaj mi daŭris atakadi tiun punkton lian kaj ofte kun sukceso. Per persista propagando kaj lerta taktiko eĉ la plej indiferenta laboristo esperantista povas esti konvinkata, influata por aliĝi al SAT ktp. Ĉiuj el miaj varbitoj al SAT abonas ankaŭ "S-ulo"-n, "La N. E.", escepte 4, kiuj nur nun komencas lerni aŭ estas senlaboraj.

Mi emas riproĉi la Direkcion de SAT pro ĝia modesta kontentiĝemo: 4000 abonantojn antaŭ la Leipziga kongreso! Mi alvokas la SAT-anaron, ke ni superu tiun nombron. "S-ulo" devas havi almenaŭ 5000 abonantojn ĝis la kongreso. Miaj viv- kaj laborkondiĉoj tre malfavoras por mia SAT-propagando, sed mi sen troigo povas aserti, ke se nur 1000 SAT-anoj propagandadus tiel persiste por SAT kiel mi, antaŭ la Leipziga kongreso "S-ulo" devus havi almenaŭ 8000 kaj "La Nova Epoko" 5000 abonantojn. Ĉiu SAT-ano povas fari tiom, kiom mi, aŭ eĉ eble pli, sed certe almenaŭ la duonon de mia varblaboro. Multaj K-doj pretekstas havi nur unu solan kapablon: konjugacii korekte ĉi tiujn 2 verbojn — povi kaj havi en neanta formo. Mi **ne** povas, mi **ne** povos, mi **ne** povis kaj mi **ne** havas ktp. Havu kaj povu kaj sugestu tion al aliaj pretekstemuloj, por ke ankaŭ ili havu povon aliĝi al SAT kaj aboni ĝiajn gazetojn. Nur tiu ne povas, kiu ne volas.

Estas amaso da esperantistoj, ankaŭ SAT-anoj, kiuj havas la kutimon prunte- aŭ almozpetadi esperantajn gazetojn konstante, sed ili neniam emas oferi monon por aboni ilin, kvankam ili povus fari tion. Abonantoj de "S-ulo" kaj "La N. E.", pruntedonu viajn gazetojn nur propagandcele kaj nur 2—3-foje al pruntepreninto. Poste devigu tiujn esperantaĵ- kaj gazettineojn aboni niajn gazetojn.

Por montri, kiom da rimedoj prezentiĝas por abonigi niajn gazetojn, mi citas nur unu ekzemplon el miaj spertoj. Antaŭ kelkaj monatoj mi konatiĝis kun K-do 13 065. Tiutempe li ne estis SAT-ano. Li estas kelkajn jarojn pli malnova esperantisto ol mi, komunista laboristo, idealisto kaj sufiĉe klera K-do; do li havas multe da bonaj ecoj. Mi sukcesis SAT-anigi lin post longa persista propagando. Mi estus povinta dresi sovaĝan leonon pli facile ol lin SAT-anigi. Poste mi devis uzi vere la plej ruzan artifikon, por ke li abonu "S-ulo"-n. Por ke li abonu ankaŭ al "La N. E.", mi elĉerpis mian tutan konvinkokapablon, senrezulte. Mi ofte rompis mian kapon por elpensi ian ruzaĵon kaj devigi lin aboni al "La N. E.". Ne, ne, milfoje ne — li diris, "S-ulo" sufiĉas por mi. La hazardo helpis min. Hieraŭ ni disputis pri la konflikto inter Bolivio kaj Paragvajo. K-do 13 065 erare nomis Paragvajon Urugvajo kaj menciis, ke Urugvajo ne havas marbordon. Mi tuj korektis lian eraron, sed li tamen asertis, ke Urugvajo ne havas marbordon. Mi proponis al li veton. Se mi pravos, li devos aboni al "La N. E." kaj aĉetos la Kongresan Protokolaron por si.

Nature mi pravis kaj sekve SAT gajnis. La rimedoj por varbadi kaj abonigi abundas. Ni nur devas eltrovi kaj utiligi ilin por fari potenca nian SAT.

Bonesper (29).

LINGVA DISKUTO OKAZE DE RECENZO

Ni ricevis de K-do S. Rublov jenan skribaĵon:

"Mi petas sciigi mian severan kritikiston JIEF (en 'S-ulo' n-o 217 pri mia tradukLingvo en 'La Vojo al Scienco de Estonto'), ke 1. uzino estas uzita intence por traduki rusan vorton 'zavod' (fabriko por rusa vorto 'fabrika'). Diferenco: uzino = produktejo de duonfabrikaĵoj kaj de iloj (led-uzino, kemi-uzino, lokomotiv-uzino), fabriko = produktejo de fabrikaxoj por individua konsumanto (ŝu-fabriko, meblo-fabriko); 2. Mitingo (scienca) estas traduko de aŭtora bildeca esprimo; 3. Certa mi uzas en ĝusta senco = 'senduba'."

K-do Jief petas nin pri enpresigo de jena respondo:

"1. Mi restas ĉe tio, ke mi opinias 'uzino' tute malnecesa, sekve neenkondukinda vorto, ĉar la kunteksto ĉiuokaze montras, pri kiu speco de produktejo temas (ekz. ilar-fabriko, teks-fabriko ktp.). Se iufoje mankas la kunteksto, ekz. en la komuna lingvo, ankaŭ tiuokaze la vorto 'fabriko' aŭ 'laborejo' nepre sufiĉas. Cetere en Anglio, kie naskiĝis la moderna industrio, oni plene kontentiĝas per unu vorto ('factory') kaj ne faras la diferencigon. 2. La uzon de la vorto 'mitingo' mi tial ne povas aprobi, ke angloj, el kies lingvo devenas la vorto, donas al ĝi alian signifon, sekve okazigus en esp. ĉe ili nepran miskomprenon. En ilia lingvo, por diri 'mitingo', sufiĉas, ke kunvenas 2—3 personoj, dum en la Fersman-broŝuro kaj alie la vorto 'mitingo' estas uzata en la senco de 'granda kunveno, amaskunveno, kunvenego'. 3. Pri 'certa' mi avertis la tradukinton, ĉar mi rimarkis, ke ĝi ofte estas uzata, eĉ de bonaj aŭtoroj, en senco de 'kelka, ia' kiun sencon ni ne devas doni al tiu vorto, por eviti miskomprenojn. Mi supozis, ke K-do Rublov ankaŭ kelkfoje en sia traduko pekis tiurilate, sed estas kontenta ekscii, ke li aplikis ĝin nur en la korekta senco.."

PRI LA KORESPONDA FAKO

Mi pensas, ke ne sole mi, serĉante en la koresponda fako de "S-ulo" adresojn de K-doj, kiuj deziras korespondi pri temo dezirata de mi, vane klopodas trovi inter cento da adresoj eĉ nur unu taŭgan. Kial? Ĉar niaj K-doj adresanoncintoj estas tro erudiciaj kaj "enciklopediecaj" kaj deziras korespondi "pri ĉiuj temoj". Havante tiajn bonegajn korespondemulojn, mi skribas al deko da adresoj pri, ekzemple, esperanta poezio kaj ricevas "garantitajn" respondojn — proponojn ... interŝanĝi poŝtajn markojn!... Ĉar tiuj ĉi proponoj estas tre multaj, permesu al mi, K-doj, fari al ĉiuj la solan proponon: — Anoncante en la gazeto pri korespondderiro, oni nepre notu la ĉefe deziratan temon de l' korespondo, ĉar tiam ĉiu facile trovos bezonatan korespondanton kaj ŝparos monon kaj tempon, kiujn ni nun malŝparas, por trovi taŭgan korespondanton — inter cento da "pri ĉiuj temoj"-anoncoj.

N. S. Pargaĉevskij, Nahtahe.

NI REAGU!

Kiel sciigite en n-o 221, en "Laborist-Kamparana Korespondanto", grava Sovetia gazeto, de 15. 11. 28 aperis kontraŭ-esperanta artikolo de K-dino Uljanova (fratino de Lenin), kiu diras, ke esp-o ne estas taŭga lingvo por internacia lab. korespondado kaj rekomendas studi "vivajn" lingvojn (germ., anglan, francan ktp.). Sendu leterojn al la redakcio, pruvante, ke esp-o bonege servas al tutmonda Proletaro. Skribu precipe en naciaj lingvoj kaj esp-o. Adreso: Moskvo, Tverskaja 48, Red. ĵurnala "Raboĉe-Krestjanskij Korrespondent". — 4789.

TRA LA MOVADO

(Kroniko)

GERMANIO. Pasing-München. La grupo konsistas el 25 LEA-anoj (inkl. 8 SAT-anoj. Tre malmultaj, Adm.). Nia grupo estas gvidata de SAT-anoj. Kurson gvidas K-do Bitzer (München), 15 pers., eble 5 nur restos. La grupvivo estas normala, sed plej ofte la grupo vizitata nur de SAT-anoj. Laŭ la cirkonstancoj oni intencas fondi grupojn en apudaj lokoj. La Pasinga grupo aranĝos 19. jan. balon por harmonie kunesti. **4128.** — **SOVETIO. Barnaul.** Ekfunkciis kursoj, por prepari instruktorojn k instruistojn en la ejo de distr. junkom. komitato. Pluraj jam praktikas en div. rondetoj. Fondiĝis konsultejo ĉe junkom. distr. komitato k al ĉiuj jun-

kom. ĉeloj estis sendata cirkulero pri disvastigo de esp-o. En Novosibirska centra profesia jurnalo aperis mia artik. pri intern. interligo, skizante niajn sukcesojn en Bernaul k per SAT-aparato. Novaj rondetoj ĉe: Urba teatro el migranta artista trupo (26 p.), Sovetpartia lernejo (39 p.), Pedagog. teknikumo (25 p.), Poŝtejo (23 p.), 2-a lernejo (2 rond., 40 p.), 20-a lernejo (43 infanoj), laborgrupo Ŝnurista (15 p.), 13-a lernejo (2 rond., por pioniroj k gelernantoj, 45 inf.), infanbiblioteko (15 inf.), k. a. **Minsk.** 17. dec. okazis en klubo Karl Marks solena vespero de Minskaj esp-istoj pro Zamenhofa naskiĝtago. Parolis K-doj Snejko k Kirjuŝin. La vespero pasis sufiĉe vive. — 12 893.

MEMORNOTO

Represis el "S-ulo":
Juna Teksisto, Ivanovo-Vozn., 16. 11., Hodiaŭ en Bulg. (213), Organizovani Radnik, 6. 12., Kapitalismo super Afriko (216), 13. 12., El Hisp., Slovo ot Stanka, Rostov, 15. 12., Barnsli-klubo (216).

Priesper. artikol. k notojn enpresis:
Daily Herald, Lond., 21. 12., D. Deutsche Eisenb., Berl., 16. 12., Munkas, M. Ostrava, 21. 12. (art. Batta pri esp. en Sovetio), ITF-bulteno, A'dam, dec. (pri Lab. Esperantismo de Lanti), L'Humanité, Paris, 28. 12. (Radio-Stacio Komintern).

Peresper. materialon enhavis:
Travail, Lyon, 22. 12., Neue Zeitg., München, 10. 11., 12. 11., 14. 11., 4. 12., 5. 12., 13. 12., 15. 12., 18. 12., Juna Teksisto, Ivanovo-Vozn., 16. 11.

NIA POŜTO

7477. — Via artikolo aperos en la vico de la "Tagoj".
3409. — Ni uzos vian materialon en iu n-ro de "S-ulo".
603. — Pli bone prikalkulu la amplekson de via materialo; kelkion vi trovos en sciencа kajero "La N. E.".
1810. — Via artikolo aperos, sed notu, ke ni preferas originalojn.

K·O·R·E·S·P·O·N·D·A·D·O

Unu enpreso: Simpla trilinia anonco kostas 0,50 mk. g., ĉiu plia linio la samon. Ni nur akceptas anoncojn kun samtempa pago.
L = letero, PK = poŝtkarto, PI = poŝtkartoj ilustritaj, PM = poŝtmarkoj, bfl = poŝtmarko sur bildflanko, kĉl. = kun ĉiuj landoj, esp-ajo = esperantaĵo.
Ĉiuj petantoj pri korespondado havas la devon, nepre respondi almenaŭ unu fojon al ĉiuj petoj koncernantaj la fakon, por kiu ili sin enskribigis.

AŬSTRIO
K-dino Ronjo Plöderl, Parzhofst. 20, Linz a. D., dez. interŝ. PI, bfl., kĉl., prefere kun fraŭloj.
K-do Johann Leichtfried, Parzhofstr. 20, Linz a. D., dez. interŝ. L, PI, bfl., pri ĉ. temoj, kĉl.

BELGIO
K-do A. Houben, Kemmelbergstr. 3, Berchem-Antwerpen, dez. interŝ. PK, PM, bfl.

ĈEĤOSLOVAKIO
Filatelistoj atentu! — K-do Franz Kratzer, Neustadt an der Tafelfichte, Flurengasse, 463, dez. interŝ. PM. kĉl.

ESTONIO
K-do Leonhard Kull, Patküla algkool. Törva, dez. koresp. kĉl. pri pracproblemoj, L, PI.

FRANCIO
— Mi ricevis tiom da let., pk., ke ne estas eble al ĉiuj respondi. K-do M. Quemin, Meyzieu, Isére.
K-do Eduardo Savier, 98, rue de l' Isle, Valence, Drôme, dez. koresp. kĉl. PK, PI, naciaj gaz. Resp. nepre k akurate!

GERMANIO
K-do Vili Hartisch, Kurt-Eisner-Str. 7, O.-Planitz ap. Zwickau i. Sa., dez. koresp. nur kun Britio.
K-do H. Kreusel, Kl. R.-W.-Str. 25, Annaberg i. Erzgeb., dez. interŝ. L, PK, krom Germanio.
K-do Otto Bartsch, Hofmühlenstr. 51, Dresden, A. 27, dez. koresp. pri ĉ. temoj kĉl. Resp. garantiata.
— **München—Sovetio!** — Sovetiaj K-doj atentu la adresŝanĝon de: Robert E. Bitzer, München-Nord 23, Belgrad-Str. 64/IV. M.
— 29 jara fraŭlo (senkonfesia) dez. seriozan koresp-adon kun junaj K-dinoj el ĉl., eventuala geedziĝo. Adr.: "Espero" 1900, Bahnpostlagernd, Dachau i. Bay.
K-do Friedrich Melchinger, Eybstr. 72, Geislingen-Steige, dez. koresp. kĉl. L, PI, PM. Resp. garantiata.
K-do Kurt Böhme (kompostisto), Weissenfelser Str. 64/1, Leipzig, W. 31, dez. koresp. kĉl. pri lab., jun. k prof. temoj.
K-do Otto Lübkert, (13 060), Schützenstr. 41, Bad Oldesloe, dez. koresp. kĉl., L, PI. Resp. garantiata.
K-do E. Fleischer ĉe Bottig, Lutherstr. 23, Berlin-Spandau, dez. interŝ. PI, kĉl. Resp. garantiata.

KANADO
K-do Fred Grydzan, 346 Hellems Ave., Welland ont., dez. interŝ. PI kĉl.

LITOVIO
Adresŝanĝo. — K-do Zigmas Malaŝaŭskas, 13 Kranto, 2, Kaunas-Ŝanĉiai.

SOVETIO
K-do Tatarjeviĉ (12 652), str. Krasnoselska, 9, "Sad-gorod", Barnaŭl, dez. koresp. kĉl. pri ĉt.
— Artista trupo de geesp-istoj en Barnaul, dez. koresp. kĉl. pri arto, muziko k. a. temoj. Certe resp.
— Gekursanoj de Barnaula Sovetpartia lernejo dez. koresp. kĉl. pri ĉt. k krome kun tutmond. ruĝfrontanoj, kom. k junkom. organizoj k individuoj. Adresu abunde al: Barnaul "Sovpartŝkola".

La nove fondita SAT-junularo en Leipzig

dez. korespondi kun alilandaj junulgrupoj pri lab. k junul. temoj. Ni resp. nur al junulgrupoj. Skribu tuj al: K-do Erich Greif, Kirchstr. 13/1, Leipzig, W. 35.

— Esp.-rondeto de gepoŝtistoj dez. koresp. pri ĉt., precipe kun gepoŝtistoj pri radio, telegrafio, poŝtekspedado ktp. L, PI, PM. Adr.: Barnaul "Poŝto".
— Laborgrupo de ŝnuristoj "Verjo Voĉnik", dez. koresp. kĉl. pri ĉt., L, PK, PI. Certe resp.
— Esp.-fervojista rondeto ĉe klubo "Profintern", interŝ. L, PK, PI, gaz., jurn. kĉl. kun fervojistaro k laboristaro.
— Junkom-isto dez. konst. koresp. kun junkom. ĉl. Resp. garant. Adr.: K. Levŝin, Raŝpilevskaja 94, Krasnodar.
K-do Andreo Ŝumihin, (fraŭlo 21 j.), str. Altajska, 80, Barnaul, dez. koresp. kĉl. pri ĉt. Resp. garantiata.
K-do V. Mamajev (seruristo), "Sad-gorod", str. Leninska, 58, Barnaul, dez. koresp. kĉl. pri ĉt.
K-do A. Avrunin, Puŝkinstr. 37, Kremenĉug (Ukrainio), interŝ. PM (valorajn), esp-ajojn esp. librojn kontraŭ jaz-bandaj notoj (partituroj).
Adresŝanĝo. — K-dino Paŭlino Kervan, Poŝtkesto, 82, Zaborojje (antaŭe Kiĉkass).
— Kievaj tramistoj, Tramasterskie Dombala, Zavkom, Kiev, dez. interŝ. L, PI, il. gaz. kĉl. Resp. garantiata.
— Esp. rondeto de vilaĝo Tatarsk aranĝas esp. vesperon. Sendu PI k gaz., ĉiu ricevos resp. Adr.: K-do E. Salnikov, P/O. Tatarsk, Smolensk. gub.
K-do A. Koŝelev, Ĉasovennaja, 145, Saratov, dez. koresp. kĉl. Gek-doj.
K-do N. Kolpakov, Komunistiĉeskaja, 64, Groznij, koresp. nur kun francaj instruistoj, oni povas skribi france. Interŝ. rus. gaz. kontraŭ francaj.
K-do Nikolao Vijanov (forĝisto), Portovaja 48, kv. 11, Sebastopolo, Krimeo, dez. koresp. kun metallab-istoj el ĉl. pri prof. k politik. temoj, L, PK, bfl. Resp. garantiata.
— Esp. grupo de marfabriko, dez. koresp. kĉl. pri politik., ekonomi, sindik., kulturaj k. a. temoj. Interesajn let. ni utiligos por murgaz. k laŭtlegos en lab. kolektivoj. — Helpu nian laboron! Resp. garantiata, Adr.: Petro Tretjakov, str. Roza Luksemburg, 72, Sebastopolo.
— Junkom-ino dez. konst. koresp-adon kun junkom. ĉl. Resp. garantiata. Adr.: M. Ivanova, Proletarskaja, 49, Krasnodar.

SVEDIO
— 9 K-doj dez. koresp. per PI. Resp. garantiata. Adr.: Herman J. Svensson, Hus, 112, Nyvong.

USONO
K-do P. Epifanovich, Box, 47, Internat. House, 500, Riverside Drive, New York, City, dez. koresp. kĉl. k ricevi il. gaz.

NI BEZONAS

Por **Historio de Lab. Esp. movado** (fako: En Rusio) 1. ĉiujn ĝisrevoluciajn en Rusio aperintajn lab. esp. eldonojn (hektografajn manuskriptojn ktp.); diversajn dokumentojn, fotojn de lab. rondetoj kaj esp. grupoj; 2. ĉiujn n-rojn de "Torĉo", "Feĉo", "Petrograda Revuo", "Kredo", cirkulerajn informojn de Petrograda Soc. Espero, oficialan bultenon de OKTEF n. 2, k. a.; 3. ĉiujn eblajn informojn kaj materialojn pri lab. esp. movado en Rusio ĝis 1918.
Ni alvokas malnovajn sovetiajn esp-istojn, skribi siajn rememorojn pri okazoj ne priskribitaj en esp. gazetaro. Apartaj memoraĵoj kaj faktoj estas tre valoraj por Historio. Helpontoj skribu al **Dim. Snejko,** ~~Poŝtkesto 33,~~ **Minsk,** Sovetio. Ni havu nian historion!

ENHAVO:

Presejo: Peuvag, Druckerei-Filiale Leipzig (Germanio)